

Tres rationes D. Thomae car. Deus misericordia, & parcendo, omnipotens suum manifestet. Ibid. n. 47.
Deus el, ut ait Euthymius, infinitum quoddam pelagus misericordie, si quo qui se mergit, non obviciatur, sed salvatur; obviciatur vero qui non se immergit. Ibid.
Misericordia appellatur a D. Bernardo primordialis causa omnium, & causallisima causarum. Ibid. n. 44.
Misericordia in Deo includit omnem perfectionem simpliciter simplicem, & rationem actus purissimi, & periclitissimi, ut egrae explicat Cajetanus. Ibid. n. 48.
Divina misericordia agnoscit Ezechiel t. dictum esse posuisse supra sumptum, quia divina misericordia nullo circumscribitur tempore, & nullo coarctare loco. Ibid. p. 298. n. 51.
Divina misericordia thronum Apocal. 4. dicitur esse Iude circumdatum, quia sicut in Irde variis coloribus videntur, sicut pulcherrimi, ita misericordia Dei, multiplex nobis apparet. Subditur, illud esse similem visioni Smaragdin, quia sicut nullius coloris aspectus iucundior est, quam aspectus Smaragdi, qui viriditas sua oculorum latitudinem recreat; sicut etiam nullius attributi divini inconfundenter ita mentem hominis exhalat, ac demulcit, sicut divina misericordia contemplatio. Ibid. num. 42.

Mysterium incarnationis fuit necessarium ad aliquod divina misericordia complementum. Ibid. n. 53.

Missa.

Nomen Missa, quod aliqui Hebreum putant, alii vero Latinum, antiquissimum est. Tomo 5. p. 205. n. 3.

Missa, sive celebratio Eucharistiae, est vere, & proprie sacrificium. Ibid. n. 5.

Tota eius essentia consistit in confectione corporis, & sanguinis Christi, ut dicente ordinem transcendentali ad sumptionem, tanquam ad finem, & terminum extrinsecum. Ibid. pag. 210. num. 44.

Valor sacrificii Missa est intensive, & extensive infinitus, subinde oblatus pro pluribus, ex parte profectus cuiuslibet, ac si pro uno tantum offeratur; non licet tamen proprieta, pro eadem Missa, plura stipendiaria plurius accipere. Ibid. p. 215. n. 95. & seq.

Missa divinarum personarum.

Missa divinarum personarum, sic definiri vel defervi potest: Missa est processio originis a misericerte cum novo modo existens in aliis. Unde Pater aeternus a nullo mitti potest; Filius a solo Patre; & Spiritus Sanctus a Patre, & Filio. Tomo 4. p. 167. n. 8. & seq.

Missa invisibilis divinarum personarum, non sit nisi ratione generative, & caritatis. Ibid. p. 169. n. 15. & seq.

Triflex datum in nomine invisibili missio divinarum personarum. Prima fit in Baptismo, vel in prima peccatoris iustificatione; secunda fit homo iustificatus novum gratiam augmentum acquirit; tercera fit in ipsa beatitudine, in qua Deus incipit esse novo modo in anima, per unionem essentiae sua, in ratione speciei intelligibilis. Ibid. p. 168. n. 29.

In Missione eiusdem divinarum personarum, Filius, & Spiritus Sanctus, ratione gratiae sanctificantes, sunt specialiter, etiam secundum substantiam, presentes in anima iusti. Ibid. p. 170. num. 32.

Modello.

Modello a modo dicitur, quia minime modum statuit qui ia humanis affectionibus, & actionibus, in gelu corporis, culea, & vestitu servari debet. Tom. 4. p. 252. n. 23.

Modellum esse Dei portionem, id est partem notabiliter habitacionis Dei in homine, egegit dicit Ambrosius. Tercullianus vero de illa loquens haec scribit: *Emans ab anima in habitat, & erudit a confitentia in speciem, us & foris impictas quasi supellectilium suam.* Ibid.

Homo modelus folio sui aspectu contuensibus prodest, quod Ambrosius explicat similitudinem huius animalium, quod si ab ieterico consupicitur, faciat confitentiam. Unde Ignatius Epist. ad Trallianos, prafulvis modelis vocat. *Magiam alienam disiplinam.* Ibid.

De modelis cultus seu apparatus exterioris, Tercullianus in libro de veritate virginibus, eas aliquoas sic ait: *Vestis vos serico probritas, bissoa sanctitatis, purpure pudicitas.* Tertius pugnat, *Deum habebitis amorem.* Ibid. p. 254. n. 34.

Mollities.

Errenes est Caramulius sententia, afferens mollicitatem iure naturae prohibitum non esse; unde si Deus (inquit) eam non intercederet, fape effet bona, & aliquando obligatoria sub mortali.

Mirum celste naturam Christianum Doctorem, quod Poeta Gentili, & alias in moribus suis depravata, scilicet Maritali, non occultavit; illi enim mollicitatem, ut de le malam, & natura repugnantes, auctoritate reprehendit Epigram. 42. Tomi 3. in dissertatione de probabilitate, pag. 176. & 177. num. 77. 78. & 79.

Moralitas actuum humorum.

Moralitas actuum humorum consistit in relatione quam actus humani dicunt ad suam regulam seu mensuram; unde libertas est quidem fundamentum moralitatis actuum humorum, non tamen ipsa moralitas formaliter. Tom. 3. p. 152. n. 2. & seq.

Dux sunt regule moralitatis; una remota, & exercitata, in mente divina existens, scilicet lex eterna; alia proxima, intencio, ac in homine residens, nempe dictamen nostrorationis, secundum quod praedictum legem participat, & ei subordinatur. Ibid. p. 153. n. 29.

Dux tantum sunt species moralitatis, bonitas scilicet, & malitia, indifferentia enim non est aliqua species moralitatis, media inter bonitatem, & malitiam. Ibid. p. 156. n. 1. & seq.

Bonitas moralis consistit formaliter in respectu transcendentali ad objectum, ut confonunt regulis morum. Ibid. p. 157. n. 10. Prima, & specifica actuum humorum moralitas sumitur ex objecto; in effi morali, & ut consonat vel diffossa rationi, considerato; secundaria vero, & accidentalis, sumitur ex circumstantiis. Ibid. p. 159. n. 1. & seq.

Athus humani interdum ultra bonitatem vel malitiam quam sumunt ex objecto, habent aliam ex fine operantis, que est diversa specie ab ea quae habent ex objecto. Ibid. p. 140. n. 7. An ideal actus humanus possit simul habere diversas species mortalitatis? Ibid. p. 159. n. 3. & seq. tunc declaratur.

Mors.

Mors est effectus seu pena peccati originalis; unde Iheros in libro etymol. docet quod mors a morte dicitur, quia cum primus parentis fructum vetutum monordit, per mortum mors incurrit. Tomo 3. p. 285. n. 13. & seq.

Mos.

Mos non fuit auctor veteris legis, sed dumtaxat ejus promulgator. Tomo 3. p. 364. n. 31. & seq.

Non peccavit occidente Egyptum. Ibid. p. 159. n. 21.

N

Necessitas.

Explanatio mens Anselmi distinguens duplarem necessitatem; alteram antecedentem, que tollit libertatem; alteram consequentem, que libertati non nocet. Tomo 1. pag. 343. n. 143. & seq.

Hac propositio: *Quod ex inimpeditibili per necessitatem sequitur consequentiam, hoc inimpeditibile est necessarium, fuit olim damnatio Romana a Xillo IV. anno 1476. ut refert Sylvius in opusculo de primo motore.* Ibid. p. 344. n. 158.

Omnis suppositio antecedens, non inducit necessitatem antecedentem. Ibid. p. 340. n. 129. & seq.

Nomen Dei.

Non potest a viatoribus, bene tamen a beatis, Deo imponi nomen, quod ipsum quidditative, & ut est in se significat. Tomo 1. p. 121. n. 1. & seq.

Decem principia nomina quibus Hebrei olim Deum cognomine solebant. Ibid. p. 122. n. 11.

Nomen Dei quatuor litteris apud omnes Gentes scribuntur.

Ibid. num. 12.

Aliqua sunt nomina, que removere a Deo imperfections cretarunt; alia, que ipsum significant per modum excusus, & supereminentis; alia, que exprimunt ejus cauillitatem, & dominium erga creaturas. Ibid. n. 13.

Deus quod cum dicitur non potest dici; cum affirmatur, non potest estimari: cum definitur, ipsa definitione creditur, ut loquitur Nazianzenus. Ibid. n. 14.

Deus recte appellatur a Dionysio, & Nazianzeno incommensurabilis & omnianus, quia licet pluribus nominibus appelletur, ut a nobis aliquo modo cognosci posse, nullum tamen sibi ipsum exprimere potest ut in se. Ibid. ut eis significat. Unde egegit Augustinus: *Omnis potest deus deo, & nihil aliud digne dicitur deo. Nihil iesus hic insipit. Quisvis concursum, non invensis. Quisvis quoque modo dicere, omnia invensis.* Ibid.

Notiones divinae.

Differunt quod inter relations, proprietates, & notiones vertitur. Tomo 2. p. 125. n. 43.

Tria requiruntur, ut aliquod dixerit notio in divinis. Ibid. n. 44.

In divinis quinque tantum datur notio, ministrum paternitatis, & inaccessibilitatis in Patre, filiatio in Filio, spiratio activa in Patri & Filio, ut sunt principium Spiritus Sancti, & processio, seu spiratio passiva in ipso Spiritu Sancto. Ibid. p. 125. n. 49.

O

Obedientia.

Obedientia est virtus specialis, quia est ad omnium materias se extenda, in omnibus tamen unam insipit rationem formalem, que est superioris praecipientis. Tomo 4. p. 247. n. 3. Tres conditions ad perfectam obedientiam requiriuntur. Ibid. num. 4.

S. Augustinus & D. Thomas obedientiam ceteris virtutibus moralibus preferre videtur.

Oblatio.

Oblatio, ut distinuta a sacrificio, est actus, quo res exteriores Deo offerimus, sine mutatione earum facta. Unde Apostolus ad Hebreos 5. *Omnis Pontifex ex hominibus atque aperit, pro hominibus confititur in his, quae sunt ad Deum, ut offeras dona, & sacrificia pro peccatis.* Ubi per dona, quae distinguuntur Apostolus a sacrificiis, intelligenti oblationes primariae, aliarumque rerum, que non adolebantur in sacrificio, sed integrante Deo offerabantur, ad ipsum Sacerdotum, & templi. Tomo 4. p. 246. n. 21.

Observantia.

Observantia est virtus, per quam homines aliqua dignitate antecellentes, cultu quadam, & honore presequeuntur: sicut enim patribus, & patribus, que sunt principia naturalis est, & educationis, debent pecunie obsequium, & cultum pro quo exhibendo constitutior pietas: ita superioribus, quia autores sunt nostre gubernationis, & directionis, per leges, per praecepta, per consilia, per doctrinam, &c. debemus speciem honorem, ad quem praefundamus pietatis observantia. T. 4. p. 247. n. 2.

Orcifex sui.

Non licet homini seipsum interficere, ut ad feliciorum transvitam, vel ut praeferat vita miserias evadat: sicut enim (inquit

quit Laetantius) in hanc vitam non nostra sponte venimus; ita rursus ex hoc domicilio corporis, quod tenuimus nobis signatum est, ejusdem iusta recedendum est, qui nos in hoc corpus induxit, tandem habitatores, donec habeat emitte. Unde ista est quorundam Causularum sententia assertorum militum naevales licite posse ignem injicere in pulvere sulphureum, ne navis in holium postulatum integra deveniat, vel ne hoiles sicut animofores ex parte visoria. Tomo 3. in dissertatione de probabilitate, pag. 151. num. 103.

Falsa & erronea est Tamburini sententia, afferens, ad tormenta, dannaque gravia vita, posse quemlibet fisi falsum crimen imponere, etiam mors sic sit secutus. Sicut enim qui scriptum falso testimonio intermit, suicida est; quid enim refert quod seipsum ferro, vel lingua perimat, dummodo seipsum perimit? Ibid. num. 102.

Non minus a veritate alienum est quod idem Author afferit nimis iuste damnatum ut fame pereat, posse oblatum panem respire. Cum enim in eo casu non sumere panem, sic seipsum occidere, manifestum est, illum codem praecipio teneri panem oblatum acceptare, quo teneat seipsum non occidere. Ibid. p. 181. num. 105.

Officio.

U. omisso & effuso ex illa sequitur sit voluntaria, requiritur debitum seu obligatio potenti aqua qui omisit. Tomo 3. p. 50. num. 31.

Opinio.

Opinio est actus intellectus, qui fert in ipsam partem contradictionis cum formidili alterius. Tom. 3. in dissertatione de probabilitate, pag. 167. num. 13. & seq.

Intellectus rationi inservit, fides auctoritati, opinio sola verisimilitudine fit certa. Habet illa duo certam veritatem; sed fides clavis & involucrum, intelligentia, modum & manifestatio. Ceterum opinio certe nihilo habens, verum per verisimilitudinem querit, posse non quam approbendis. Ita Bernard. 7. de consider. c. 2. 1b.

Opinio non est virtus intellectus.

Non licet sequi opinione minus probabilem, faventem libertati concursu probabilioris, quae facit praecipito. Ibid. p. 168. num. 20. & seq.

Probabiliorum monstra, seu varii novorum Causularum excessus referuntur ad refellentes. Ibid. p. 176. n. 75. & seq.

Causularum Apologia, a Sorbona, & Gallia Episcopis, & tandem a S. Romano Pontifice reprobatur. Ibid. p. 189. n. 162. & seq.

In concursu duarum opinionum, que probabilitum, tuor semper est eligenda. Ibid. p. 173. num. 54. & seq.

Unus tantum Doctoris suffragium seu auctoritas committit quando, non potest reddere opinionem aliquam probabilem, & in praxi futuram. Ibid. p. 174. num. 65. & seq.

Oratio.

Lices oratio sit actus religiosus, quo est in voluntate, subiecta tamen, & elicita a intellectu; cum orare nihil aliud sit, quam internum nostrum conceperit ad Deum ordinare, ipsi exprimere, incutire, & non facere; quod est munus intellectus. Tom. 4. p. 243. num. 5.

Quatuor in oratione veluti partes integrales numerat Apostolus 1. ad Timoth. 2. orationem, poutulationem, obsecrationem, & gratiationem actionem. Ibid. p. 244. num. 75.

Dionysius Areopagita lib. de divina nomina, pulcherrimo symbolo & eruditum hieroglyphico auctoritate cœlestis oculis emissa, ad sydera, & ad iunctum Duum nos trahens, orationem depinxit, & adumbravit. Ibid. num. 8.

Antiqua oratione definita, est veluti parades; sicut enim, ut alii Chrysophorus, corpus humanum absque nervis mortuus aliquem habere non potest, ita nequa anima absque oratione. Ibid.

Oratio est cella virinaria, in qua anima inebriatur vino devotionis, quod latificat cor, & corrumpit voluntatis poratur. Ibid. num. 8. & seq.

Varia orationis elegia ibid. ex Augustino referuntur.

Qualitates bonæ orationis recte designantur similiter Thymatia, quod officiatur in templo, ex praecipto. Dei mane, & vespera, ut Caffiodorus, & Hellarinus egegit declarant. Ibid.

Ordo seu ordinatio, que Ministris Ecclesie initiantur, est vere, & proprie Sacramentum. Tom. 5. p. 313. num. 2.

Non solum Sacerdotum, sed etiam Diaconatus, Subdiaconatus, & quatuor minores Ordines, sunt vere, & proprie Sacramenta. Ibid. p. 323. num. 6. & seq.

Singularum Ordinum materia & forma. Ibid. p. 326. num. 38. & seq. explicatur.

Nequit impurus Sacerdos, ex commissione Summi Pontificis, conferre maiores Ordines, hene tamen minores. Ibid. p. 320. n. 3. & seq.

Ofatum.

Incarnatio significatur per osculum, quod est præcipuum auctoris & be-nevolens signum: sicut enim in osculo os uiro dilecti oraliter conjungitur, ita per Incarnationem due nature, divina & scilicet & humana, in eadem Persona Verbi copulantur, ut ele-gante declareat D. Bernard. item in Cant. I. p. 272. n. 5.

Spiritus Sanctus Patri & Filii osculum dicitur, ut egegit explicetur: *Osculus me osculo oris sis;* explicatur ait: *Si recte Pater osculans, filius oscularis accipitur, non erat ab eo osculum Spiritum Sanctum intelligi, utpote qui Pater, & filius impræsum-bilis pax sis, gloria firmam, individuus amor, & individualis uisus.* Tom. 2. p. 149. num. 12.

Eucharius Homil. in initio quadragesima, osculum impudicum, ambum peccati, appellat, addicte etiam esse mortuum diabolus. Basilus vero lib. de vera virginitate hac scribit: *Formofarum oscula cœvi operari, non fecit quam animalium venerandorum mortuorum;* diffunditur enim venenum ex osculo per totum corpus.

Thol. Genes., Tom. V.

Papa seu Romanus Pontifex, ex Cathedra loquens, est infallibilis regula fidei, & judex controversiarum. T. 4. p. 177. n. 8.

Soli singulari personae Petri a Christo concessus fuit primatus & summa potestis regendi universalem Ecclesiam, non vero aliis Apostolis, subindeque Paulus aquilem cum Petro non habuit potestatem & auctoritatem in Ecclesia. Ibid. p. 180. n. 36. & seq.

Romanus Episcopus est legitimus Petri successor in primatice Ecclesie. Ibid. p. 186. num. 78. & seq.

De fidei etiam Innoc. XI. est legitimus Petri successor & Christi Vicarius. Ibid. p. 190. num. 103.

Sacra successio Romanorum Pontificum series. Ibid. pag. 192. num. 125. & seq.

Nulus ex triaginta tribus Pontificibus, qui hactenus Ecclesiæ Catholicæ gubernaverunt, dies Petri exauget: cojus egregia ratione adhuc Petrus Damiani. Ibid. p. 194. n. 126.

Paradisus terræstris,

Quae Moysæ scripta de Paradiso terræstris, non figurata & allegorica, sed litteraliter intelligenda sunt. Unde Paradisus terræstris fuit locus visibilis & corporeus, in Oriente partibus situs, non vero sub Aquilonifili, aut Zona corrida, sed sub Zona temperata. T. 2. p. 312. n. 2. & seq.

Quem situs, seu altitudinem habuerit, & quanta fuerit magnitudinis, amplitatis, & pulchritudinis. Ibid. p. 314. num. 24. & seq. declaratur.

In medio eius duas arbores præstantissimas Deus plantaverat, quarum una arbo vite, altera arbo scientie boni & malorum. Ibid. p. 315. num. 42. & seq.

Parvum contra ut Augustinus, dictum, vel factum, vel concupitum contra legem aeternam. Unde essentiale est culiber peccata, quod sit contra legem Dei aeternam, sicut & quod sit iniuria & offensa Dei. Tom. 3. p. 227. num. 54. & seq.

Principia species seu divisiones peccati. Ibid. p. 229. num. 1. & seq. exponuntur.

Distinctio specifica peccatorum sumitur ex objecto in quod tendunt, non vero ex praecipi, quibus opponuntur. Ibid. p. 233. n. 12.

Ratio formalis confititiva peccati commissionis, non confitit in privativa, sed in positivo; nimis in tendencia agitas humani ad objectum ut regalis morum difformis. Ibid. p. 233. n. 15. & seq.

Non potest nisi contra contingens, vere impetratur ad culpam, tempore quo infatia peccatum, & non solum est effectus peccati. Ibid. p. 244. num. 141.

Peccatum commissionis, & omissionis sunt ejusdem speciei in genere moris

In diminutione caritatis quod habilitatem, & expeditionem ad eliciendos flos actus. Ibid. p. 289. n. 60.

Peccatum mortale per se, & malitia sua intrinsece reatum penae æternæ inducit; unde error Origenis est, penas damnatorum non esse in eternum duraturas, sed per Dei misericordiam, tandem aliquando finitendas. Ibid. p. 291. n. 95. & seq.

Peccatum veniale non remissum quoad culpam in hac vita, & conjunctum mortali, per accidens punietur in inferno pena in eternum duratur; non tamen peccatum sine mortale, sine veniale, dimissum in hac vita quod culpam, seu non quod penam. Ibid. p. 293. n. 107. & seq.

Unicuique peccato mortali duplex pena debetur, scilicet danni, & penitus, id est causa visionis beatitudinis, & dolor sensibilis ab igne cauillii. Ibid. p. 294. n. 120. & seq.

Penitentia dñi multo gravior est pena sensus, ut doceat Chrysostomus hom. 47. ad populum Antiochenum. Ibid. p. 295. n. 134.

Penitentia dñi non est equalis in omnibus damnatis. Ibid. n. 135. & seq.

Peccatum veniale natura sua distinguitur a mortali. Ibid. p. 296. n. 6. & seq.

Inter peccatum mortale & veniale quinque principia reperuntur discrimina. Ibid. p. 298. n. 25.

Peccator per peccatum mortale ultimum suum in creatura constituit, si non expresse & formaliter, virtualliter saltem & interpretative, ut exegesis declarat Tertullianus in libro de idolatria his verbis, quibus interpratatur: *Potes linguis negasse quod manu confititur? Verbo destruerre quod factio ferens? Venit Deus in omnes? quid factio facit?* &c. Item Hieron. expponens huc veritatem PL. 80. Non erit in te Deus rectus, hoc scribit: *Quo uita habemus, iste recte respondebamus Deo.* Ibid. p. 300. n. 48.

Creatura in qua mortaliter peccans finem ultimum constituit, non est illa, quae est objectum peccati, sed bonus proprium, & privatum ipsius peccatoris. Unde Aristoteles o. Ethic. c. 8. pravos seu peccatorum voces philantropi, seu amatores sui, & ibid. ait, quod preceptu sui gratia cuncta agit, & cuncta magis, quanto præior. Ibid. p. 301. n. 61. & seq.

Quem uicinius siue intendat ille qui ventiliter peccat. Ibidem p. 303. n. 75. declaratur.

Homo in statu iustitiae originalis existens impotens erat peccandi venialiter, antequam peccata mortaliter, idque ex doni integratris, & iustitiae originalis. Ibid. p. 305. n. 96. & seq.

Angelo etiam convenient ex conditione supernaturale, quod non possit peccare venialiter, sed tantum mortaliter. Ibid. pag. 306. n. 108. & seq.

Peccatum mortale, in ratione offensæ, est gravitas, & malitia simpliciter infinita in eis mortis. Ibid. p. 308. n. 136.

Peccans mortaliter, quantum est in se, Deum periret, & a regno suo defecit, ut exegesis declarat D. Bernardus serm. 3. de resurrectione Domini. Ibid. n. 137.

Quilibet homo in primo instanti usus rationis tenuerit sub mortali ad Deum se convertere, subindeque peccatum veniale cum folio originali esse non potest. Ibid. p. 311. n. 174. & seq.

Pelagianus, & Semipelagianus.

Origo Pelagiæ heres, & varius status illius. Tomo 4. pag. 1. num. 1. & seq.

Pelagiæ non solum gratiam extenam, consilientem in manifestatione Evangelii, & exemplis Christi, sed etiam internam Spiritus Sancti illuminationem agnoscit. Ibid. p. 3. n. 18.

Admitit etiam excitationem, & motionem moralem in voluntate, sed per hoc a commendatione legis, & doctrina non recedit. Ibid. num. 50.

Pelagiæ auxilium possibiliter, seu quod dat posse, admisit; sed auxilium voluntatis, & actionis, seu quod det nobis velle, & operari, rejectit. Ibid. n. 24.

Pelagiæ admisit gratiam cooperacionis, aut conscientie, seu conscientiam similitudinem ordinis supernaturalis. Ibid. p. 5. n. 28.

Pelagiæ docebant, gratiam remissivam peccati, esse donum interiorum renovans, seu inaurarum naturam, & non extrinsecus tantum peccata condonans. Ibid. p. 5. n. 33.

Pelagiæ veram Christi gratiam, quæ facit velle & operari, nunquam admisit licet post dominatum eorum heres sub Zosimo Papa superior deflectere ad Semipelagianismum, & docere gratiam ex merito boni voluntatis dari, canque solum ad facultates operandum requiri. Ibid. p. 6. n. 43. & seq.

Pelagianorum exercitæ circa liberum arbitrium. Ibid. p. 7. n. 48.

Origo Semipelagianæ heres, Ibid. n. 1. & seq.

Quid de prædestinatione Semipelagianorum docuerint. Ibid. p. 10. n. 6.

Quid de viribus liberi arbitrii, initio fidei, & postremo a fidei & sanctitate perfecteriorum. Ibid. n. 12.

Inter Semipelagianos aliqui omnem prorsus gratiam, ab inicio fidei, & meriti removerunt, alii taliter admiserunt, quæ cum esset parte indifferens, & liberi arbitrii determinacionem non caudaret, sed expellentes, locum adhuc naturali merito relinquunt. Ibid. p. 11. n. 45. & seq.

Semipelagianos initio fidei, & bona voluntatis vim merendi tantum de congruo tribuerunt. Ibid. p. 12. n. 30. & seq.

Semipelagianæ heres Autores, vel sedatores præcipui, fuerunt Vitalis Carchaguenus, Casianus, Faustus Regensis, Gennadius.

Dubitatur vero de Severo Sulpiquo. Chrysostomus vero (quid quid dicat Vasquez in contrarium) nunquam in sententia Semipelagianorum fuit. Ibid. p. 13. num. 39. & seq.

Ideo dicendum de Vincentio Lirinensi, Catholi contemporaneo, Uade Vincentius ille, in quem scriptor Propter, fuit aliud ejusdem nominis. Ibid. n. 39. & seq.

Canones II. Concilii Araniticæ contra Semipelagianos. Ibid. p. 15. n. 54.

Pelagianus, & Semipelagianus aratoribus Ägypti non immixto comparantur. Ibid. p. 76. n. 13.

Perfectio Dei.

Deus rerum omnium perfectiones in se continet, ut testatur nomen Iehova, quod interpretatur unus, & omnia, & derivatur a radice Hæsis, quæ significat ipsum esse, seu ipsum effendi plenitudinem, unde a Nazarenensi, pelagus quoddam effente immensum & infinitum, & a Trifugiglio, *Rerum omnium universitas* appellatur. Similiter Graeci illum & nos, id est universum, nominarunt, ut significarent, omnia in illo eminentissima, & perfectissima modo contineri. Tomo 1. p. 56. n. 17. & seq.

Perfectiones creaturarum, que simpliciter simplices appellantur, continentur in Deo formaliter; illæ vero, que dicuntur perfectiones secundum quidam, in eo solum virtualiter, seu eminenter continentur. Ibid. pag. 57. n. 22. & seq.

Deus final sicut creaturus non est quid major aut perfectius, quam Deus solus: sicut Oceanus sic a natura dives est, sic seipso abundans, ut nec adventivus aquis crescat, nec perpetua aqua subetur abundantia sua decrebat. Unde August. Si fuerit sine Deo, minor eris, si fueris cum Deo, maior Deus non eris: non ex te ille maior, sed ex te sine illo minor. Ib. p. 58. n. 30. & seq.

Mita divini esse eminentia, & comprehendens, declaratur in illa visione Isaiae, qua videt Dominum sedentem super solium exaltum, & elevatum, &c. Ibid. n. 29.

Perseverancia.

Perseverancia est virtus perfectio in se continua, quæ firmat animum, ac ne diuturna idollatrica passione fatigetur, & ab illorum fluentia defiliatur. Tomo 4. p. 249. n. 7.

Deo non tunc primis, sed etiam & decimas illam ostendebantur, quia ab ipso non tantum est inchoatio bonorum, per primis significata, sed etiam perseverancia in eis, designata per decimas, eodem Tomo p. 51. n. 346.

Elogia, hujus virtutis eleganter describunt D. Bernardus, & Gregorius Magnus. Ibid.

Sola perseverancia (inquit Augustinus) informat meritum, remunera currentem, concorat pugnam, & ad portum ducit navigationem. His solis (addit Bernardus) eternis speciem præfere: Sola est cui sternens redditus, vel quis eternis habent.

Qui ultimam siue intendat ille qui ventiliter peccat. Ibidem p. 303. n. 75. declaratur.

Homo in statu iustitiae originalis existens impotens erat peccandi venialiter, antequam peccata mortaliter, idque ex doni integratris, & iustitiae originalis. Ibid. p. 305. n. 96. & seq.

Angelo etiam convenient ex conditione supernaturale, quod non possit peccare venialiter, sed tantum mortaliter. Ibid. pag. 306. n. 108. & seq.

Peccatum mortale, in ratione offensæ, est gravitas, & malitia simpliciter infinita in eis mortis. Ibid. p. 308. n. 136.

Peccans mortaliter, quantum est in se, Deum periret, & a regno suo defecit, ut exegesis declarat D. Bernardus serm. 3. de resurrectione Domini. Ibid. n. 137.

Quilibet homo in primo instanti usus rationis tenuerit sub mortali ad Deum se convertire, subindeque peccatum veniale cum folio originali esse non potest. Ibid. p. 311. n. 174. & seq.

Pelagianus, & Semipelagianus.

Origo Pelagiæ heres, & varius status illius. Tomo 4. pag. 1. num. 1. & seq.

Pelagiæ non solum gratiam extenam, consilientem in manifestatione Evangelii, & exemplis Christi, sed etiam internam Spiritus Sancti illuminationem agnoscit. Ibid. p. 3. n. 18.

Angelo etiam convenient ex conditione supernaturale, quod non possit peccare venialiter, sed tantum mortaliter. Ibid. num. 50.

Pelagiæ auxilium possibiliter, seu quod dat posse, admisit; sed auxilium voluntatis, & actionis, seu quod det nobis velle, & operari, rejectit. Ibid. n. 24.

Pelagiæ admisit gratiam cooperacionis, aut conscientie, seu conscientiam similitudinem ordinis supernaturalis. Ibid. p. 5. n. 28.

Pelagiæ docebant, gratiam remissivam peccati, esse donum interiorum renovans, seu inaurarum naturam, & non extrinsecus tantum peccata condonans. Ibid. p. 5. n. 33.

Pelagiæ veram Christi gratiam, quæ facit velle & operari, nunquam admisit licet post dominatum eorum heres sub Zosimo Papa superior deflectere ad Semipelagianismum, & docere gratiam ex merito boni voluntatis dari, canque solum ad facultates operandum requiri. Ibid. p. 6. n. 43. & seq.

Pelagianorum exercitæ circa liberum arbitrium. Ibid. p. 7. n. 48.

Origo Semipelagianæ heres, Ibid. n. 1. & seq.

Quid de prædestinatione Semipelagianorum docuerint. Ibid. p. 10. n. 6.

Quid de viribus liberi arbitrii, initio fidei, & postremo a fidei & sanctitate perfectiorum. Ibid. n. 12.

Inter Semipelagianos aliqui omnem prorsus gratiam, ab inicio fidei, & meriti removerunt, alii taliter admiserunt, quæ cum esset parte indifferens, & liberi arbitrii determinacionem non caudaret, sed expellentes, locum adhuc naturali merito relinquunt. Ibid. p. 11. n. 45. & seq.

Semipelagianos initio fidei, & bona voluntatis vim merendi tantum de congruo tribuerunt. Ibid. p. 12. n. 30. & seq.

Semipelagianæ heres Autores, vel sedatores præcipui, fuerunt Vitalis Carchaguenus, Casianus, Faustus Regensis, Gennadius.

Dubitatur vero de Severo Sulpiquo. Chrysostomus vero (quid quid dicat Vasquez in contrarium) nunquam in sententia Semipelagianorum fuit. Ibid. p. 13. num. 39. & seq.

Ideo dicendum de Vincentio Lirinensi, Catholi contemporaneo, Uade Vincentius ille, in quem scriptor Propter, fuit aliud ejusdem nominis. Ibid. n. 39. & seq.

Canones II. Concilii Araniticæ contra Semipelagianos. Ibid. p. 15. n. 54.

Pelagianus, & Semipelagianus aratoribus Ägypti non immixto comparantur. Ibid. p. 76. n. 13.

qui

ET MATERIARUM.

431

qua virtus est; non vacua, qua vita est; non mortua, qua resurrectio est. Ibid.

Præcipua Verbi Divini encomia, in primo capite Evangelii Divi Joannis contenta. Ibid. p. 137. n. 114. & seq.

Personæ Spiritus Sancti.

Gloriosum error circa præcognitionem Spiritus Sancti, testimoniis Scripturæ, & SS. Patrum refellitur. Ibid. p. 140. n. 2. & seq.

Christus cum resurrectus a mortuis, & apparuit. Discipulis suis insufflavit, & dixit, *Accipite Spiritum Sanctorum, ut ilum de se procedere ostenderet: Propriez, inquit Bernardus, in illo Domini consueto Spiritus Sanctus datum est, ut per hoc intelligatur, & ab ipso pariter, tanquam a Patre procedere, tamquam vero oculum, quoq; oculanti oculum teque oculum meum.*

Athanasius comparat Partem Soli, Filium luci, seu splendori, & Spiritum Sanctum ardori seu calori; & doceat quod sicut a Sole procedit lux, & a Sole, & luce calor; ita & a Patre Verbum generatur, & a Patre filioque Spiritus Sanctus producitur. Ibid. n. 13.

Si Spiritus Sanctus a Filio non procederet, ab illo non distinguatur realiter. Ibid. p. 142. n. 26. & seq.

Spiritus Sanctus pro principio nisi producatur, per se duas personas exigit: Partem scilicet, & Filium; ex enim unius processio

processio est, & in qua Divina spiritualia trahit participationem. Dicitur vero Sanctus, quia illi ex sua processione, & ratione proprietatis personalis, sanctitas convenit, & est creature rationalis sanctificator. Ibid. p. 147. n. 99. & seqq.

Pater, & Filius unum sunt Spiritus Sancti principium. Ibidem p. 145. num. 78.

Tertia Sanctissimi Trinitatis Personæ, Spiritus appellatur, tum quia eius processio plures, & egregias cum respectu nostra habet similitudines, & analogias; tum etiam quia suis donis spirituales effecti, & in quibus Divina spiritualia trahit participationem. Dicitur vero Sanctus, quia illi ex sua processione, & ratione proprietatis personalis, sanctitas convenit, & est creature rationalis sanctificator. Ibid. p. 147. n. 99. & seqq.

Nomen amoris dupliciti tituli Spiritui Sancto convenient, nempe ratione processio, & fidei operationis. Ibid. n. 104.

Dicitur etiam donum, quia amor est plurimum donum quod conferunt amicis, & ad quod certiores conveguntur. Ibid. p. 148. n. 106.

Plura alia Spiritus Sanctus habet nomina sibi appropriate: dicitur enim indolabile vinculum Trinitatis, individuum Patris, & Filius nexus, saevissimum utriusque oculum, fructus gaudi, quo Pater ab eterno gaudet, & latetur in Filio. Paracletus, spiritualis mentis auxilio Altissimi, & C. Ibid. n. 110. & seqq.

Varia Spiritui Sancto attributæ opera, tam respectu totius creaturae, ut creatio, ornatus, & pulchritudo universi, &c. quam respectu creature rationalis, ut peccata remittere, mente renovare, adoptionem filiorum tribuere, &c. Ibid. p. 150. n. 123.

Varia & egregia rationes cur Spiritus S. sub specie & figura columba in baptismo Christi apparet voluntate. Ibid. p. 151. n. 123. & seqq.

Sed symbolo aquæ gratia Spiritus Sancti congrue designatur. Ibid. p. 152. num. 13.

Varie etiam aliquantum congruentia, quare sub specie ignis, & in forma venti, seu spiritus vehementis, necnon sub figura languoris in die Pentecostes Spiritus Sanctus apparetur, & super Apostolorum capit. decideretur. Ibid. p. 153. n. 136. & seqq.

Spiritus Sanctus vocatur ab Augustino serm. 1. Ferial. Pentecostes vicarius Redemptoris: *Venit (inquit) vicarius Redemptoris Spiritus Sanctus, ut beneficiis quibus Salvator Dominus inchoavit, Spiritus Sanctus virtus confirmetur;* & quod ille redemit, iste sustinet; quod ille acquirit, iste custodiat. Ibid. p. 153. n. 136. & seqq.

Pietas.

Pietas est virtus, per quam pauperrimus debitus cultus, officiumque tribuitur. Tomo 1. p. 145. n. 1.

Isaæ potestim immediate exercitiva, non illæ voluntate, sed intellectu practicis, ut motus & applicatus a voluntate. Ibid. n. 94.

Deus ad extra producit creaturas, per hanc rationem, primum secundum tabula infinitum sicut de horone parentibus exhibetur. Ibid.

Pietas non solum parentes, sed etiam Partium respicit, quia haec etiam aliquo modo est ortus principium, & opportuna ad educationem præberit. Ibid. p. 154. num. 10.

Penitentia, ut Sacramentum.

Datur in Ecclesiâ Christi remedium aliquod, quo peccata post baptismum committi remittuntur, illudque est Sacramentum proprie dictum. Tomo 4. p. 221. n. 4. & seqq.

Remedium institutum a Christo Dopino pro reconciliatione lapidum post baptismi, non est sicut baptismi sicut baptismi, sed aliquod Sacramentum a baptismate omnino distinctum. Ibidem p. 222. num. 10.

Sacramentum penitentie immediate a Christo institutum est, non solum quantum ad formale, sed etiam quantum ad potestib; absconditum.

Expositio illorum, qui Christi miracula non sive veritate, sed dumtaxat mystica, affirmantur. Ibid. n. 3.

Rejiciunt heresiis Ubiquitarum, qui existimant potentiam exercitatem animæ Christi, non esse quid creatum, sed ipsam Dei omnipotentiam, formaliter communicatam Christo ut homini. Ibid. n. 6. & 7.

Quoniam intelligenda sint verba illa Christi Matthei ultimo:

Data est mihi omnis potestis in celo & in terra. Ibid. p. 409. num. 12.

Humanitas Christi, sive Christus ut homo instrumentalis physice concurrevit ad productionem gratiae, miraculorum, aliorumque effectuum supernaturalium. Ibid. n. 15. & seqq.

Prædictio.

Ceterum de fide est, aliquos

Licet multi adiutor ad negotium prædeterminationis concurredit, & presuppositus, vel de connatu importanter; illa tamen essentia, & in recto, consistit in actu intellectus, nempe in iudicio pratico subsequente electionem, quod imperium appellatur. Ibid. p. 4. n. 26. & seq.

Prædetermination non est pars subiectiva, sed objectiva providentia. Ibid. p. 9. n. 84. & seq.

Prædetermination recte definitur: *Præficiens & preparatio beneficiorum Deis quibus certissime liberantur quicunque liberantur.* p. 10. num. 99.

Electione efficax prædeterminatorum ad gloriam, non sit ex prævisi meritis, nec illa recipit ut motiva, quibus Deus inducatur ad illos eligendos, sed ut effectus ab ipsa derivatis, & ad illam subsequentes, iuxta illud Proferi: *Deus quis elegit sine meritis, dat unde ornatus ex meritis.* p. 1. n. 5.

Hanc sententiam adeo certum existimat duo illiusmodi & plissimi Cardinales, Bellarmius & Baronius, ut primus afferat, illam non quorundam Doctorum opinionem, sed fidem Ecclesie Catholicae dici debere. Secundus vero ad annum 409, num. 32, huc scribat: *Cum igitur Fausti sententia, ubique ad Ecclesia fuerit concessum, videtur quanto pericolo videtur ex Recensitoribus, dum in Novatianis insurgunt, cum eos confutare, a S. Augustino sententia de prædeterminatione recedunt, cum aliquo animo non credunt quibus hereticis profiguntur.* Ibid. n. 4. & seqq.

Omnia absurdum & inconvenientia, quae a Recensitoribus contra hanc sententiam obiciuntur, fuerunt olim a D. Augustino a Pelagianis & Semipelagianis objecta, & a S. Doctori soluta & contrita. Ibid. p. 20. n. 86. & seq.

Nulla durat ex parte nostra causa meritoria de conguo, vel de conguo prius effectus prædeterminationis, seu prænuptio vocacionis, & prius auxiliū supernaturale. Ibid. p. 22. n. 96. & seq.

Recurritur ad recensitorum duo principia Pelagianorum & Semipelagianorum motiva. Ibid. p. 23. n. 107. & seq.

Opéra bona moraliter, ex natura virtibus facta, nec etiam dispositive at primam vocacionem concurrunt. Ibid. p. 24. n. 113.

Exponuntur quadam testimonia D. Thomae, desumpta ex primo & secundo libro sententiarum, in quibus oportunitum docuisse videatur. Ibid. p. 25. n. 127.

Vindicatur Chrysostomus ab errore Semipelagianorum, quem Valerius falso illi aspicit. Ibid. p. 26. n. 138.

Nulla datur lex, qua Deus statuerit, homini facienti quid in se est ex facultate naturae, infallibiliter conferre auxilia gratiae. Unde axioma illud, *Faciens quid in se est, Deus non denerat gratiam,* intelligendum est de faciente quid in se est, non ex virtibus naturae, sed ex auxilio gratiae, ut explicat D. Thomas. Ibid. p. 26. n. 142. & seq.

Glorificatio, justificatio, & qualcumque efficax vocatio, sunt effectus prædeterminationis. Ibid. p. 30. n. 4. & seq.

Gratia etiam per peccatum interrupta, & vocaciones inefficaces, inter effectus prædeterminationis computari debent. Ibid. pag. 31. n. 16. & seq.

Item determinatio nostra voluntatis ad bonum, seu bonus liberaritius usus, ut tener te ex parte nostra, est effectus prædeterminationis. Ibid. p. 32. n. 41. & seq.

Ipsa etiam substantia prædeterminationis potest dici effectus prædeterminationis, non elicitus, sed impetus. Ibid. p. 34. n. 62. & seq.

Denuo permissiones peccatorum in electis, sine prædeterminatione effectus; Deus enim interducat peccatorum in peccatum cadere, ut malitiores, cauteles, & feruentiores, refutantur: Sicut qui vult ignem ardentes accendi, aliquo guttis albergit carbones, & ad tempus extinguit aliiquid, ut fortius accendatur. Unde Gregorius: *Est plenarius gravior Deo amore ardens vita post culpam, quam in securitate, torpens innocens.*

Et Ambrosius: *Fidelis fatus est Ferrus, postquam fidem, se perdidisse deflexit, quo ideo magis gravior reperit, quam amissus.* Ibid. p. 37. n. 89. & seq.

Prædetermination est certa, non solum certitudine præcientia, sed etiam certitudine causalitatis mediorum. Ibid. p. 40. num. 5. & seq.

Nemo in hac vita, seclusa Dei revelatione, potest certo sciere, an sit de numero prædeterminatorum; Deus enim occultare nobis voluit prædeterminationis secretum, ut magis effimus de salute nostra timidi & folliciti, & ut quo magis celatur mera, ead Deus diligenter contendamus curiam, & felicitatem ingredi in illam requirem. In hujus rei typum Seraphini Itala 6. volabat amoris & contemplationis penis, & tamen aliis suis caput & pedes velabat, eo quod, ut declarat Bernardus, ipsos etiam latae quoq; ante mundum fuit, quodve futurum est post consummationem. Ibid. p. 43. n. 22. & seq.

Aliqua prædeterminationis signa. Ibid. pag. 43. num. 29. & seq. declarantur.

Quam parvus etiam sit numerus electorum, ex Scriptura, & SS. Patribus. Ibid. p. 44. n. 56. & seq. ostenditur.

Premio seu prædeterminatione physica.

Juxta D. Thomam Deus non solum mortaliter, sed etiam physique prænoverat voluntatem creare ad operandum. Tomo 3. p. 96. n. 27. & seq.

Prædeterminatione physica, seu concursus præsumit esse de mente D. Thomas, plures ex Patribus Societatis faentur. Ibidem p. 99. n. 56. & seq.

Scriptura & SS. Patres docent Deum applicare causas secundas ad agendum, subindeque eas præmoveare & prædeterminare; seu per concursum præsumit in illis influere: moto enim moventis, præcedit motus mobilis, prioritate naturae & causalitatis, ut docet S. Thom. 3. cont. Gent. c. 149. Ibid. p. 100. n. 63. & seq.

Sic tali concursu prævio non salvatur subordinatio immediata causalium secundarum ad primam in operando; cum omnis

providentia

subordinatio dicat ordinem, & ordo prioritatem & posterioritatem. Unde S. Thomas 3. part. quarto. 19. art. 1. *Ubiunque sunt plura agentia ordinata, inferius novetur a superiori, sicut in hominibus corpus novetur a animo, & inferiores vides a ratione, &c.* Ibid. n. 65. & seq.

Voluntas creata ratione sua indifferentia indiget a Deo præmoti & prædeterminari; quod enim indifferenter se habet ad multa, non magis unum operatur, quam aliud; unde a contingente ad utrumque non sequitur aliquis effectus, nisi per aliquid, quod ad unum determinatur: inquit S. Doctor 3. contra Gent. cap. 2. Ibid. p. 103. n. 79. & seqq.

Cum Deus habeat perfectum dominium in nostris voluntatibus, eas etiam ad voluntem applicat: usus enim rei seu applicatio illius ad operationem, est proprius actus dominii; unde voluntas nostra, quia est Domina, & Regna potentiarum inferiorum, eas ad suos actus applicat. Ibid. p. 105. n. 97. & seq.

Sublatam prædeterminationis physica, neque sufficiens, neque efficax gratis posse possunt. Ibid. p. 105. n. 97. & seq.

Exponuntur testimonia D. Thomae, quae Petrus a S. Josephi nobis obicit in opusculo, quod D. Thomas de sententiam appellat. Ibid. p. 107. n. 118. & seq.

Antiquiores Thomistæ, ut Capreolus, Ferrariensis, Conradus, Cajetanus, Sotius, docent Deum per concursum præsumit movere, & applicare causas secundas ad agendum, quod est cas prædeterminare. Ibid. p. 113. n. 163. & seq.

Quoniam prædeterminationis physica libertatem nostra voluntatis non tollit, aut minuat, sed potius canit causer, & perficiat. Vide Tomo 1. p. 334. n. 64. & seq.

Præsumptio.

Præsumptio, seu in propriis virtibus fiducia, maximum Divinæ gratiae posse impedimentum, ut eleganter declarat D. Bernardus ferm. 54. in Cant. Tom. 1. p. 281. n. 146.

Præsumptio Petri. Vide Papa.

Priviliegium.

Priviliegium est lex privata, speciale aliquid indulgens. Tomo 3. p. 316. n. 1.

Quoniam priviliegium a lege, dispensatione, & gratia, differat. Ibid. n. 2. explicatur.

Varia etiam priviliegiorum species n. 4. & seq. recententur.

Quoniam vero priviliegium incipiat in privilegio suo effectus operari. Ibid. n. 8. declaratur.

De confitentia priviliegiorum agitur. Ibid. p. 357. n. 10. & seq.

Prædictio Divinorum Personarum.

Constat ex sacris litteris dari in Deo ad aeterno processiones Divinarum personarum producendas. Tomo 2. p. 74. n. 1. & seq.

Illi sunt vere, & proprie actiones immanentes ac viriles, & non pura ac simplices emanationes. Ibid. p. 76. n. 23.

Processiones Divinae active sumunt, non sunt actus ex aequo distingui ad intelligere, & velle, sed dictio ac spiratio, formaliter includit intellectionem, & volitionem. Ibid. p. 77. n. 39. & seq.

Non datur in Deo intellectionis notionalis, & relativa, in linea intellectus, virtualiter ac absoluta difficultate. Ibid. p. 78. n. 50.

Principium primum, & radicale Divinarum processioneum, est Divina essentia, ut modicata relatione; principium vero quo proximum, sunt intellectus, & voluntas, ut relationibus patemantur, & spiratio active modificantur. Ibid. p. 82. n. 89. & seq.

Duae sunt processiones in Deo, una Verbi per intellectum, altera Spiritus Sancti per voluntatem. Illa habet rationem generationis, non vero ita, quia Verbum procedit in similitudinem naturae, ex vi sua processione, non vero Spiritus Sanctus. Ibid. p. 84. n. 128. & seq.

Providentia Divina.

Standu tam principis fidei, quam luminis naturalis, negari non potest, eis in Deo providentiam. Tomo 1. p. 299. n. 2. & seq.

Providentia Dei perfectissima est, illaque ad singularia etiam corupilla se extendit, & voluntate etiam animalium numerum præordinet ac prædestinat. Non oppositum docet D. Thomas, ut ipsi imponit Bellarmius ib. 4. de gratia, & libero arbitrio. c. 15. non referens fideliem verba S. Doctoris, sed omnitem unam particularum integratim sensus profus necessarium. Ibid. p. 300. n. 12. & 16.

Deus non solum habet providentiam rerum naturalium, sed etiam humanarum, & contingentium, quae non destruit, sed potius auctrius illarum contingentium, & libertatem; Sic enim (inquit Augustinus) administrat omnia que crescent, ut etiam ipsa proprias exercere, & agere morus fiat. Ibid. p. 301. n. 27. & seq.

Impiorum fallacie, & cavillatione contra Divinam providentiam referuntur ac refelluntur. Ibid. p. 312. n. 26.

Defectus canit naturales quam morales, quos Divina providentia permituit in rebus creatis contingere, ad perfectionem, decorum, & pulchritudinem universi conducere, & ex permissione honorum, & malorum, mirabilis resultat Divina providentia harmonia, & concensus. Ibid. n. 27.

Monstra suo modo conductum ac pulchritudinem universi. Ibidem p. 302. n. 29.

In tribulacionibus iustorum mirum in modum reluet Divina providentia. Ibid. n. 31. & 32.

Mali ita continentur intra ambitum Divinae providentia, quod decidentes ab ordine bonitatis, & misericordia, incident intra ordinem Divinae iustitiae, nec ordinatur in bonum proprium, sed in bonum electorum, & in manifestationem Divinae iustitiae. Ibid. p. 304. n. 43. & seq.

Divina providentia actum voluntatis connotat, & presupponit sed consilite efficienter in actu intellectus, nimis in actu imperii. Ibid. n. 50. & seq.

Providentia Dei distinguuntur ab eius scientia practica, & arte, nec nota a lega externa, & idem in mente Divina existentibus. Ibid. p. 308. n. 93. & seq.

Dicitur

ET MATERIARUM.

433

Distinguitur etiam virtualiter, sicut inadquare, a potentia Dei executiva, qua res ad extra producit. Ibid. n. 92.

Deum sit infinita providentia, omnes nostras bona operationes ab externo prædelineare, & prædeterminare, pluribus Scripturis, & Sanctorum Patrum, præterim S. Augustini, & D. Thom. testimonis, nec non variis rationibus Theologis ostenditur. Ibidem p. 310. n. 103. & seq.

Nomen prædeterminationis pallium a D. Thom. usurpatum; unde non est nomen, nec a Thomistis expositum, ut Recentiores callantur. Ibid. p. 311. n. 116. & 312. & seq.

Decretum prædeterminationis causas libertatem actualem voluntatis nostrae, non ledit, sed perficit potentiam. Tomo 1. p. 334. n. 70. & seq. ubi etiam convallantur duo principia fundamenta Adversariorum, illoquinque objections fideliter solvantur.

Quoniam autem peccata Divinitate providentia sunt. Tomo 1. p. 315. n. 149. & seq. fidei declaratur.

Prædetermination.

Prudentia definitur a Philosopho retio ratio agibilium. Partes integræ illius octo assignantur a D. Thom. 2. 2. qual. 49. nempe memoria, intellectus, vel intelligentia, doctilis, solertia, ratio, providentia, circumplexus, & curatio. Tomo 4. p. 240. num. 1. & seq.

Cum inter virtutes morales prædeterminationis magis perficiat rationem, alii virtutis moralibus præferunt, fuit uita omnibus exteris nobis antecessor. Unde sicut Philo uita regum sensum appellat, ita prudenter omnibus virtutis moralibus regnum apud palatium, propriumque ejus aqua est imperium. Tomo 4. p. 246. num. 58.

Iam virtutem mirum in modum commendant SS. Patres; Chrysostomus enim dicit eis lucernam anima, Regnam cognitionis, Magistrum corum quo bona sunt, & honesta. Amelius lib. de paradiso, quadruplicem studium inde promantur explicans: *Philon prædeterminationis est (inquit) & idem aurum optimum habet.* Tomo 4. p. 241. n. 9. & seq.

Proverb. 3. beatus uis dicitur, qui affectus prædeterminationis, vel Hebrei, beatitudines uiu, ut multiplex beatitudi viri prudentis commendet. Ibid. n. 9.

Puditicia temperantia species est, que in hoc a castitate distinguuntur, quod ista habet moderationem, & ratione subiecte delectationes ex commixione uenienti confundentes; illa vero moderatur, & subiecti ratione delectationes, que taliter actum circumstans, que sunt in oculis, tactibus, & amplectibus impudicit. Tomo 4. p. 251. n. 18. & seq.

De hac virtute haec ut Tertullianus in libro de pudicitia: *Pudicitia flos morum, decor fæcum, integrum sanguinis, fidus genitrix, fundamentum sonitatis, prejudicium omni bone mentis.* Ibidem.

R

Ropis.

Raptus mulieris ante Tridentinum erat solum impedimentum, non dirimens Matrimonium; decretum enim sancta Synodus fest. 24. de reformatione Matrimonii cap. 6. inter raporem & raptam, quoniam ipsa in potestate raptoris maneret, nullum potest confitire Matrimonium. Tomo 5. p. 410. n. 28.

Ratio.

Ratio proprium hominis bonum est, cetera illi cum animalibus communia sunt. Est fortis, & leonis. Formosus est, & pavonis. Velox, & equus. Habet vocem, sed quanto clariorem canes, acutioris aquila, gravioris tauri, dulcioris & suavitioris leonis. Seneca in Epitholi. Tomo 3. p. 18. n. 9.

Redemptio Christi.

Omnis enim (inquit Nazianzenus orat. 25.) circa ullam exceptiōēm infirmarum famis per celestem Adamum, qui prius Ade particeps fuit. & a serpente decepī & peccato mortui. Myrrha Sol iustitiae (subdit Ambrosius) omnibus paucis, & omnibus ratiōēs resurrexit. Ut eadem veritatem conspirant unanimiter SS. Patres. Tomo 1. p. 248. n. 23. & seq.

Augustinus lib. 2. de symbol. ad Cœcum. cap. 8. ait, Christus seprobis, & maxime iudeis ejus crucifixibus, dictum in die iudicii: *Videis undam quae infelixis, agnoscis id latum quod pugnabis: quoniam & per vos, & propter vos speratum est, nec ramam innare volisisti.* Ibid. p. 248. n. 31.

Sententia alienorum Christianorum pro omnibus non esse mortuorum, sed in vita, spem fringit, & caritatem refrigerat. Ibidem n. 32. & seq.

Relations Divinae.

Relatio in creatis, nullius sere est enitatis & subiectitatis, nulliusque soliditatis & permanentie. Ubi tamen in Deo reperiatur, tanta est ejus dignitas & nobilitas, ut Sacratissimum Triumviratum mysterium, quo nihil in Christiana religione nobilis & excellentius est, in solis relationibus fundetur ac substat, illiusque divinitatibus ac distinguuntur personæ. T. 2. p. 92. ante n. 1.

Relations, que in creaturis sunt accidentia, inherencia subiecta, in Deo, ut sic loquar, substantiantur; sicut enim, ut docet Gregorius in Moralibus, apud Deum habent stante, mutabili immutabilitatem consequuntur, temporalia aeternitatem; ita & ipsa accidentia substat. Ibid. n. 7.

Relations Divinitatis, nec modaliter, nec ex natura rei, sed virtualiter tantum distinguuntur ab essentia. Ibid. p. 93. n. 15. & seqq.

Theol. Genes.

Tom. V.

Essentia divina est de conceptu formali, & quidditativo relationum, & e converso. Ibid. p. 96. n. 51. & seq.

Quoniam realis relationum distinctio, siare possit cum perfecta identitate illarum in essentia, Ibidem pag. 100. n. 101. & seqq.

Relationes Divinitatis non addunt perfectionem relativam ad essentiam. Ibid. p. 103. n. 133.

Non gaudent existentes relativis, realiter inter se, & virtualiter ab existentia absoluta essentias distinctas. Ibid. p. 107. n. 161.

Religio.

Religio iuxta D. Thomam a religendo dicitur, quia homines quod modo Deo religia; vel a religendo, ut vul. Cicero, quia religiosus debet ea que sunt Divini cultus, frequenter legit, & in corde resolvit; vel ut docet Augustinus 10. de civit. c. 4. a religendo, quia Deum religare debemus, quem amiserimus negligentes. Tomo 4. p. 243. ante n. 1.

Religio definitur virtus, quae debitum cultum Deo tribuit, tamquam primo omnius principium. Ibidem n. 1.

Actus Religionis tam interni, quam externi, Ibid. n. 4. & sequ.

Hac virtus inter mores præstansissima est, quia magis de propinquitate ordinatur in honorem Divinitutem. Unde Ildorus Pelusius sit, quemadmodum in corpore valentior pulchritudinis pars est oculorum pulchritudo, ita etiam animo pulchritudinis pars est pietas seu religio. Ibid. n. 2.

Reprobatio.

Datur in Deo reprobatio, seu decretum aliquod efficax, & immutabile, quo ab aeterno aliquos homines & Angelos velut a gloria exclusi. Unde Concilium Valentini III. canon. 3. evidenter statuit prædictionem delictorum ad vitam, & prædestinationem impiorum ad mortem. Eadem veritas in sacris Pagiis, ut variis parabolis, & figuris declaratur. T. 2. p. 46.

Reprobatio in Deo non dicit solam negationem prædeterminationis, sed actum positivum incoleris & voluntatis, quo ab aeterno decrevit aliquos excludere, vel non admittere ad gloriam, ob manifestacionem sui iustitiae.

cessaria, præcipue tamen quinque generibus personarum, nempe juvenibus, mulieribus, senibus, Episcopis, atque Ecclesiæ ministris, & Regibus ac Magistris, Tomo 4. p. 250. n. 8. & seq.

Sed.

Elitus lib. 2. his de Sole sic fatur: *Meditus faver fidera Sol seruit amplissima magnitudine ac potestate, nec temporum modo servaruntque, sed fidem etiam ipsorum, Cuique resor: Hunc mundi esse totius animum, ac plenius mentem; hinc principale naturæ regnum ac numerum credere decet; quia hic suum lumen certus quoque fidem facit, præclarus, eximius, omnia intuens, omnia etiam exaudiens.*

Spes.

Spes est proprie virtus, licet, prior est informis, & a caritate separata, modum ac statum perfecte virtutis non habeat. Tom. 4. p. 216. num. 2.

Objection formalis, quod, spes est sola beatitudine æternæ, non autem alia bona naturalia, vel supernatura, qua Deo speramus, qui sunt tantum objecta secundaria, & materialia illius. Ratio vero formalis, sub ea est omnipotens Divina, sive Deus, ut auxilians, non vera arditas objecti sperati, vel ejus bonitas, ut nobis convenient, & amabilis amore conspicuntur. Tom. 4. p. 217. num. 8. & seq.

Habitus spesi Theologici non remaneat in Beatis, & comprehensoriis Ibid. p. 221. num. 66.

Si Deus alicui suam damnationem revelaret, ille posset quidem adhuc desiderare, & concupiscere beatitudinem, non tamen illam sperare, subinde ex propria spesi non tenetur sperare illam. Ibid. p. 222. num. 76.

Hujus virtutis elogia, & prærogativa, initio disputationis ante num. 1. receperuntur.

Spiritus.

Spiritu omnia vivificantur, & animantur, ut egregie, & eleganter declarat Cornelius Molanus. Tom. 1. p. 151. n. 122.

Spiritus Sanctus.

Vide supra verbo Personæ Divinae.

Sponsalia.

Sponsalia sunt futurarum nuptiarum promissio; unde in hoc diliguntur a Matrimonio, quod Matrimonium est contractus per verba de presenti expressis, sponsalia vero contraheatur per verba de futuro, ut, accipiant te in virtutem, Tom. 3. p. 360. num. 2.

Licet post Tridentinum Matrimonio clandestina irrita sint, sponsalia tamen clandestina valida sunt; Matrimonium vero clandestinum, Tridentini lege irritum, non habet vim sponsalium. Ibid. p. 361. num. 7. & seq.

Eius a jure requiri pro contraheendi sponsalibus, est septenarius si tamen ante septenium contrahentes habeant usum rationis sufficientem, & tunc malitia ætatem supplet, sponsalia valida erunt. Ibid. p. 362. num. 18. & seq.

Revolvuntur plures difficultates ex obligatione ex sponsalibus proveniente. Ibid. p. 363. num. 19. & seq.

Quibus de causa sponsalii diffisi possunt. Ibid. p. 365. n. 53. & seqq. declaratur.

Status naturæ humanae.

De felicissimo statu innocentie, & donis a privilegiis ei annexis. Tomo 2. p. 305. num. 25. & seq.

In eo statu sufficiunt homines propagari per naturalem generationem, & melius suffici respæta unicuquaque perfonæ Matrimonio contrahente, quam virginitatem seu continentiam servare. Ibid. p. 309. num. 60. & 61.

Non sufficit in eo statu eis carium, ut potus vini, respectu hominis. Animalia tamen, quæ nunc sunt carnivora, ab excidio mundi, & in statu innocentie, carnibus in cibis uita esse, probabilitas est. Ibid. num. 62. & seq.

Justitia originalis, quæ Adam in statu innocentie, pro ipso, & ejus posteris fuit collata, non erat habitus realiter distinctus a gratia sanctificante, ib. p. 310. num. 67. & seq.

Status naturæ integræ formaliter continuatur per vigorem, appetitum sensu rationi perfecte subiectum; unde distinguuntur in statu innocentie, qui vigorem illum inuidit quidem, si supponit, sed præter illum, alia importar dona, & privilia, nempe immortalitatem, indolentiam, immunitatem ab omni errore, & deceptione, & similia. Ibid. p. 320. num. 2. & seqq.

Homo in statu nature lapsus, non habens peccatum actuæ, sed tantum originale, non est debitor ad bonum morale, quam efficit in statu nature pure. Ibid. p. 326. num. 47.

In quo differat status naturæ lapsus, & per Christum reparatus, a status naturæ innocentie. Ibid. p. 329. n. 13. & seqq.

Primus parent, ac adeo totum genus humani, porcius ante peccatum a Deo creat sine gratia faciente, subinde non ordinari ad claram Dei visionem, & beatitudinem supernaturalem. Ibid. p. 331. num. 4. & seq.

De potentia Dei ordinaria, providente singulis rebus, iuxta illud quod naturaliter exigunt, potius homo, etiam ante lapsum Adam, creari in statu nature pure, quod dona integratis, & immortalitatis, five cum inclinatione effreni, & rebelli pati sensu adversus rationem, & cum necessitate moriendo. Ibid. p. 332. num. 16.

Studiosestas.

Studiosestas duo habet præcipua munera; unum est strenuandi ac temperandi scientia desiderium, quo natura duce omnes ad cognitionem rerum, & delectationem ex ea comparandam impellunt. Alterum est excusandi pigritatem, & corporeum, quo plures retrahuntur a studio, & a necessariis rerum cognitione præpediuntur. Tomo 4. p. 253. num. 30.

Subtilitas est dos corporis gloriose, cuius præcipuus effectus erit, corpus gloriose ab omni terrena labi concretione, & crassitate reddere librum, ipsumque quasi celeste, & spirituale efficer. Præterea dabit corpori gloriose viæ penetrandi omnia alia corpora, sed hunc effectum non præfabit efficienter & active, sed moraliter tantum, quatenus ad ejus presentiam, & in lignum talis dotis, præstabilitur pectoratio illa a Deo, ad voluntatem Beati. Tom. 3. p. 59. num. 18. & seq.

Subtilitas.

Subtilitas est dos corporis gloriose, cuius præcipuus effectus erit, corpus gloriose ab omni terrena labi concretione, & crassitate reddere librum, ipsumque quasi celeste, & spirituale efficer. Præterea dabit corpori gloriose viæ penetrandi omnia alia corpora, sed hunc effectum non præfabit efficienter & active, sed moraliter tantum, quatenus ad ejus presentiam, & in lignum talis dotis, præstabilitur pectoratio illa a Deo, ad voluntatem Beati. Tom. 3. p. 59. num. 18. & seq.

Superbia.

Superbia est inordinatus appetitus propriæ excellencie, vitium capite, feu potius omnium aliorum fons, & origo, & ut loquitur Cadiodorus, omnium malorum mater, scelerum fons, vena nequit. Tomo 4. p. 258. n. 16.

Quærunt fuit, quæ trahunt superbie currum, ut exponit Hugo Victorinus de clavro animæ lib. 1. cap. 6. Ibid. n. 17. Omne pomum, omne granum, omne frumentum, omne lignum habet suum verum; aliud est verum nulli, aliud potius, aliud ab aliis, aliud tristis. Verum divisivum superbia. Augustinus ferm. 5. de verbis Domini c. 9. Ibid.

Deus ad puniendum aliquorum superbiam, permittit eos cadere in peccatum luxurie, ut observat D. Gregorius l. 11. Moral. cap. 8. explicans illud Job 12. Baltem Regum difformis, subdit: Regum itaque baltem difformi, quando propter electionis capam, castitatem etiæ cingulum astriat, Ibid.

T

Temperantia.

Temperantia est virtus, que haber refranare appetitum sensitivum in concupiscentiis, & delectacionibz corporalibus, que maximam vim habent deducendi a bono rationis. Unde materialis objectum illius sunt delectationes corporis, non tamen omnes, sed illæ duxit, quæ ex eo, & potu, & rebus veneris percipiuntur. Objectum vero formalis est bonitas seu honestas specialis, quæ reperitur in eo, quod homo delectationis culborum, & venereorum moderate utatur, & secundum præscriptum rationis. Tomo 4. p. 249. num. 1. & seq.

Quibus virtutis laudes eleganter describit S. Prosper lib. 2. de vita contemplati. c. 19. Ibid. ante num. 1.

Partes subiectiva, seu species temperantie, sunt abstinentia, sobrietas, calitas, & pudicitia. Ibid. p. 250. num. 6.

Theologia.

Theologia, etiam prout est in nobis viatoribus, est vere, & proprie, ac substantialiter scientia, licet defeta evidenter actualis, qua caret in hoc statu, non fit per se perfecte scientia, sed in statu imperfeto, & supernaturali. Tomo 1. disp. proœmiali p. 1. n. 12.

Ea proprie subalterna scientia Dei, & Beatorum, subindeque remaneat in patria. Unde Hieronymus in Epist. ad Paulinum: *Talem scientiam discimus in terra, quæ nobis est per se.* In epistola eiusdem, ut ratio formalis quæ est, revelatio vero divina, virtualis, & medietaria, ratio formalis sub qua: objectum vero materiale existens, & terminativum, quodcumque revelatum a Deo. Ibid. p. 6. num. 22.

Theologia hereticorum specie distinguitur a nostra, quia nostra deducit suas conclusiones ex principiis fidei divina creditis, & habet pro ratione formalis sub ipsa: objectum quæ est Deus, sub ratione Deitatis, ut ratio sub revelatione virtuali: ita quod ipsa Deitatis ratio formalis quæ est, revelatio vero divina, virtualis, & medietaria, ratio formalis sub qua: objectum vero materiale existens, & terminativum, quodcumque revelatum a Deo. Ibid. p. 6. num. 22.

Theologia hereticorum specie distinguitur a nostra, quia nostra deducit suas conclusiones ex principiis fidei divina creditis, & habet pro ratione formalis sub ipsa: objectum quæ est Deus, sub ratione Deitatis, ut ratio sub revelatione virtuali: ita quod ipsa Deitatis ratio formalis quæ est, revelatio vero divina, virtualis, & medietaria, ratio formalis sub qua: objectum vero materiale existens, & terminativum, quodcumque revelatum a Deo. Ibid. p. 6. num. 22.

Theologia hereticorum specie distinguitur a nostra, quia nostra deducit suas conclusiones ex principiis fidei divina creditis, & habet pro ratione formalis sub ipsa: objectum quæ est Deus, sub ratione Deitatis, ut ratio sub revelatione virtuali: ita quod ipsa Deitatis ratio formalis quæ est, revelatio vero divina, virtualis, & medietaria, ratio formalis sub qua: objectum vero materiale existens, & terminativum, quodcumque revelatum a Deo. Ibid. p. 6. num. 22.

Theologia est una species insima scientia, nec dividitur in plures habitus partiales, species diversas. Ibid. num. 37.

Status naturæ integræ formaliter continuatur per vigorem, appetitum sensu rationi perfecte subiectum; unde distinguuntur in statu innocentie, qui vigorem illum inuidit quidem, si supponit, sed præter illum, alia importar dona, & privilia, nempe immortalitatem, indolentiam, immunitatem ab omni errore, & deceptione, & similia. Ibid. p. 320. num. 2. & seqq.

Status naturæ lapsus, non habens peccatum actuæ, sed tantum originale, non est debitor ad bonum morale, quam efficit in statu nature pure. Ibid. p. 326. num. 47.

In quo differat status naturæ lapsus, & per Christum reparatus, a status naturæ innocentie. Ibid. p. 329. n. 13. & seqq.

Primus parent, ac adeo totum genus humani, porcius ante peccatum a Deo creat sine gratia faciente, subinde non ordinari ad claram Dei visionem, & beatitudinem supernaturalem. Ibid. p. 331. num. 4. & seq.

De potentia Dei ordinaria, providente singulis rebus, iuxta illud quod naturaliter exigunt, potius homo, etiam ante lapsum Adam, creari in statu nature pure, quod dona integratis, & immortalitatis, five cum inclinatione effreni, & rebelli pati sensu adversus rationem, & cum necessitate moriendo. Ibid. p. 332. num. 16.

Quemadmodum enim (inquit Augustinus) multa per vitrum aut succina pellentes jacundus: ita magis delicta veritas, per imagines, & symbola collucens. Ibid. p. 16. n. 82. & seq.

Duples est sensus Scripturae, unus historicus seu litteralis, alter spiritualis five mysticus, qui tres alios continet, nempe allegoricum, moralium, & anagogicum. Ibid. n. 85. & seq.

Theologia Scholastica Ecclesie utilissima est, ut declarat Martinus l. in Epistola ad Constantium Imperatorem dicens, Theologiam thus purum, & eximium, & optimi odoris esse, mirum

quam conservari bonum, & contrarium expulsum doliri. Ibid. p. 18. num. 94.

Principiæ Theologice dotes seu prærogative. Ibid. n. 68. & seq.

exponuntur.

Timor.

Petrus Cellensis lib. de panibus cap. 14. hoc scribit: *Quædam cubo super immorables gazas, sic timor in ultimo charismatum posuit ad conservandas incomparabiles gratas. Gemma preiosissima pietas, sed facile de impetu subspicitur, nisi timore subspicitur.* Ita 25. verba 17. ubi vulgata habet Peperimus spiritum, salutes non factus in terra, Septuaginta sic legunt: *A timore tuo Dominus conceperimus, & quasi parturimus, & peperimus spiritum filium;* id est per timor salutis, ut interpretatur D. Th. 3. p. qu. 85. art. 3. in argumento sed contra. Tom. 4. p. 103. num. 163.

Pio pedes Dei, qui sunt misericordia, & justitia, a ponente, per fiduciam de Divina misericordia, & justitia sua timorem oculorum sunt, ut more est eleganter, & pie meditatur D. Bernardus. Similiter D. Gregorius 33. Moral. c. 11. explicans illud Deus 14. N. accepimus loco pignoris superiorum ad inferiorem motam, sic ait: *Superior & inferior motu est ipsi spiritus, & timor spiritus quippe ad alia subvenit, timor autem cor inferiorum premis;* Sed motu superiori, & inferiori est timor, ut una alia inveniatur, non possit per seipsum consummari actionem propriam, quia materia ejus est malum pœna, quod nullus privata auctoritate infligere potest; unde exercitio vindicta misericordiam sperat, si non erit iustitiam timet: incautus iustitiae motus, si non est iustitiae misericordia confidat. Ibid.

Vindicta.

Vindicta est virtus iustitiae annexa, qua habet malum pœna pro malo culpa redipere, idque, ut rectius ordo servetur, & quod extra ordinem recti per culpam prolapsum est, ad illum per premissam revocetur. Id huic virtuti peculiare est, quod persona, in qua residet, non possit per seipsum consummari actionem propriam, quia materia ejus est malum pœna, quod nullus privata auctoritate infligere potest; unde exercitio vindicta misericordia confidat. Tom. 4. p. 147. n. 7.

Violentia.

Violentia est illud, quod est a principio extrinseco passo non conferente vim. Quæ ultima verba non solum negative sunt intelligenda, quæ iustitia subiectum cum vis interficit, non cooperari motu violenti, sed etiam positive & contrarie, ita ut passio positive renitatur, & agenti extrinseco resistat. T. 3. p. 62. num. 55.

Hæc quatuor nomina, necessarium, violentum, coactum, involuntarium, quæ incedunt confunduntur, inter se differunt, secundum diversas formalitates quas expriment. Ibid. p. 63. num. 60.

Per nullam potentiam potest infiri violentia in actu voluntatis ab ea elicito, immo nec quod actus quos impetrat & simul elicere, bene tamquam quantum ad actus ab ea quidem impetratos, sed ab aliis potestis ei inferioribus. Ibid. & seq.

Non solum voluntas, sed nec illa creatura, potest pati violentiam a Deo: *Deus enim (inquit Augustinus) Creator & Conditor omnium creaturarum, noster contranaturam facit: id enim est cuius naturæ, quod illæ facit, a Regio vate appellatur.*

Traditio.

Præter Scripturam aliquæ admitti debent Traditiones non scriptæ, ad regulam fidei pertinentes. Tomo 4. p. 167. n. 30.

In hac legi naturæ, & scriptæ, fuerant aliae Traditiones.

Ibid. p. 168. num. 40.

In hac etiam legi gracie, plures dantur Traditiones obseruantur. In Ecclesia, quæ Gravina recentetur. Ibid. n. 43. & seq.

Tristitia.

In tribulationibus iustorum mirus in modum divina reluet providentia, plures enim ex illis percipiunt utilitatem, & fructus: ut passim docent ac declarant SS. Parres. Unde Demetrius quidam Philosophus, relatus a Seneca lib. de providentia, dicit: *nihil sit videlicet in se, cui nihil advenire aduersum.* Qui concinit Boetius lib. de Consol. dicens, *infelicitatem ignoramus esse, semper fuisse fatidem.* Tomo 1. pag. 305. n. 31. & seqq. ubi legit pœna, & ergo SS. Patrum testimonia. Inter signa prædestinationis percipiuntur etiæ fortunæ fortis, & afflitionis pro Christi nomine aquo animo tolerata. Tomo 2. p. 43. n. 29.

Electi filii excusorum a Regio vate appellantur, quia dum eos Deus per flagella excusat, quasi fugientes in Calum transmittit. Ibid.

Tertullianus in Scorpiano cap. 6. ait: *Dilelio hominem martyrem Deo exuditus, quia sicut moneta ut valorem habet, ita quæ concupiscentia adhuc ratione.* Unde noxi filii Principis: ita electi, ut ad Regnum cœlestis admittantur, debent in Christo, per tormenta & tribulationes figurari; unde a Paulo ad Ephes. 1. in Christo signi dicuntur. Hinc Tertullianus in Apologetico iridens Gentiles, qui ligna & lapides sculpebant & fecabant, ut idola conficerent: *Hinc signi dicuntur, & omnia ratione sapientes & intelligentes.* Ergo qui punitur, & confunditur, & omnia erunt dicenda supplicio. Ibid. p. 44.

Principiæ Hereticorum erroris, circa Mysterium Trinitatis referuntur ac refutantur. Tomo 2. p. 69. num. 1. & seq.

Litteræ in creaturæ aliquæ relatae velut virginis Trinitatis, ex his ratione notitiam devenire, & multi minus illud demonstrare. Unde Dionysius lib. 1. de divin. nomina. *Nomus numeri, aut unitas aut secundum secundas, aut aliud quippiam spernit arcannum illud Divinitatis, quod omnes ratione sapientes & intelligentes.* Hinc Ezech. 10. Thronus Sanctissimi Trinitatis dicitur eis postibus super quatuor animalium capitum, quia (ut interpretatur Doctor) hujus mysterii sublimitas, quadruplicis cognitionis, creates gradus transcendit; sensu scilicet, per bovinum;phantasmaticum, per leonem; rationabilis, per hominem; & angelicus, per aquilam figuratum. Ibid. & seq.

Alia ad hoc ineffabile mysterium spectantia, explicantur verbis processio, relatio, persona divina, &c.

Throni.

Throni sunt Angeli primi Hierarchie, qui Deum respiciunt, ut peculiariter in eis sedent, & in illuminationibus suis ultimæ quietescunt. Unde Deum quodammodo porrant, & stet. Vt vocantur. Tomo 2. p. 252. num. 10.

Throni dicuntur propter quatuor convenientias ad sedes materialis, quia elevarunt super terram, firmantur, sedem tuncipiant, & apte sunt desuper. Ibid.

Throni sunt Angeli primi Hierarchie, qui Deum respiciunt, ut peculiariter in eis sedent, & in illuminationibus suis ultimæ quietescunt. Unde Deum quodammodo porrant, & stet. Vt vocantur. Tomo 2. p. 252. num. 10.

Virtutes morales acquisitas, necessario admittendas, sunt virtutes morales per se infinitas. Ibid. p. 208. num. 2. & seq.

Virtutes omnes morales constitutæ in medio, & ita inter se conexæ sunt, ut qui una caret, nullam perfecte habeat. Ibid. p. 212. num. 3. & seq.

Virtutes morales acquisitas, a caritate separata, sunt quidem veræ virtutes, sed non simpliciter & perfecte tales. Ibid. p. 216. num. 4. & seq.

Error Stoicorum afferentium omnes virtutes esse inter se aequales, nec intendi posse, nec remitti. Ibid. p. 217. n. 59. confutatur. Virtutes intellectuales preminent moralibus, quia illae perfrui intellectum, iste appetitum, qui est minus nobilis quam intellectus. Ibid. n. 62. Quae autem ex virtutibus moralibus praecellat alii. Ibid. n. 61. declaratur.

Vita beatifica.

Nullus intellectus ceterus ex propriis virtibus potest clare & in-
tuitivè videre Deum. Unde Itala 6. dicitur: *Vias Domini-
jelenem in fato excojo, quasi transcedentes proportionem &
vires cuiuslibet intellectus creari, etiam angelici.* Quare Dio-
nysius cap. 1. de Divina nom. tribuit elevationem supra naturam,
quod Angeli Deum videant, & ait, *eis conseruant & immobiliz-
zer ad illicentem fibi radium arcilli, & congruo permissarum
fibii illuminacionis amore, velut in altum penitus subirent.* Tom. 1. p. 74. num. 3. & seq.

Repugnat dati substantiam Supernaturalem completam, cui visio
beatifica sit conaturalis, & a qua lumen glorie dimanet tam-
quam propria. Ibid. p. 75. n. 16.

Intellectus creatus potest supernaturaliter elevari ad videndum
Deum, juxta illud Anselmi: *Deus insuperabilis cum sit nostris
viribus, accedit ad eum sicut munieribus.* Ibid. pag. 78.
num. 41.

Vita beatifica est perfectissima operatio creature intellectualium,
cum sit participatio majoris excellencie, divine, plus glorie
Deo conferat, & plus notabilioris & perfectionis ipsi crea-
tura. Ibid. num. 43.

Chrysolomus non negavit possibilem esse visionem Dei quiddita-
tivam, sed dumtaxat comprehendivam, quam sibi Anomai ar-
rogabant; quidquid in contrarium dicar Vazquez. Ibid. p. 79.
num. 50.

Nec oculus corporeus, nec illus sensus internus, vel externus,
potest supernaturaliter ad videndum Deum elevari. Ibid. p. 80.
num. 53. & seq.

Possibilitas visionis Dei, ut est in se, solo lumine naturali de-
monstrari nequit, aut evidenter cognosci. Ibid. p. 81. n. 64.
& seq.

In homine secundum se confidetur, solum ei capacitas seu po-
tentia obedientialis, respectu visionis beatifica, non vero ap-
petitus innatus, immo nec elicitus efficax. Ibid. p. 83. num. 85.
& sequentibus.

Nec datur, nec possibilis est in visione beatifica species aliqua
creata, impresa, vel expensa; unde essentia Divina unit in
intellectus Beatorum per modum speciei impressa, subindeque
acte concutitur ad clarum Dei visionem. Habet etiam aliquo
modo rationem speciei expensis, seu verbis, non tamen proprie-
tate solius communiker, & imporprie tamen potest, do quo Job 36.
dicitur: *In manibus suis abscondit lucem.* Ibid. 94. num. 2.

Lumen glorie propter tria requiritur, nempe ut disponat intel-
lectum, et unionem essentiae Divine per modum speciei
intelligibilis, ut ipsum eleverit ad Deum, elicendiam, & disponer
ad recipiendam visionem beatificam. Ibid. p. 95. n. 9. & seq.

Repugnat intellectum creatum videre Deum sine lumine glorie,
per modum habitus, vel auxili communio. Ibid. p. 96. n. 15.
& seq.

Potentia obedientialis proxime, & immediate activa efficiendum su-
pernaturalium, & singulis rebus creatis natura congenita,
chimica est, & totum ordinem gratiae destruit. Ibid. p. 97.
num. 28. & seq.

Lumen glorie est minus perfectum gratia sanctificante, est tamen
nobilis, & perfectus cautele. Ibid. p. 99. n. 40.

Intellectus creatus, lumine gloria perfusus, producit efficientem
volumen beatificum, ut vera causa secunda principali, & non
ut merum instrumentum Dei. Ibid. p. 100. n. 48. & seq.

Vitiosae Angelorum, & hominum, non differunt inter se specie
essentiae. Ibid. p. 102. n. 1. & seq.

Inequaliter intus, que est in vilioribus beatificis, est sola in-
qualitate luminis glorie derivatur. Ibid. p. 102. n. 11. & seq.

Beati, nec Deum comprehendunt, nec ipsum, etiam de poten-
tia absoluta, comprehendere possunt. Ibid. p. 104. n. 25. & seq.

Beati vident omnia, que sunt in Deo formaliter, & necessario, ut
essentiam, attributa, & relationes, immo repugnat postea videre
Divinam essentiam sine attributis, & relationibus; aut at-
tributa, & relationes sine essentia vel unam perfunctam SS. Tri-
nitatem sine alia. Ibid. p. 107. num. 2. & leg.

Quomodo vita beata generetur liberae Dei decreta. Ibid. p. 111.
num. 37. declaratur.

Beati vident creaturas possibiles in Deo tamquam in causa, &
medio prius cogniti. Ibid. p. 114. num. 59. & seq.

Licet repugnat videri omnes creaturas possibiles in Verbo, seu
in essentia Divina tamquam in causa, non implicat tamen,
totum possibilium collectionem, extra Verbum quidammodo co-
gnosci. Ibid. num. 61. & seq.

Non repugnat, quod Deus, ut est in se videatur, nulla vita crea-
tura possibili in particulari. Ibid. p. 117. n. 81. & seq.

Quas creaturas de fato Beati vident in Verbo, & unde diver-
sitas eas videntur, Ibid. p. 117. n. 86. & seq. explicatur.

Vita beatifica non significatur, nec vivo, nec aeternitate essentia-
li, sed aeternitate participata. Ibid. p. 120. n. 6. & seq.

servandum est, quæ promittuntur, & acceptatione, quam is
facit nomine Dei. Alcera accidentalis, quæ consistit in qui-
busdam ceremoniis, cum quibus ex statuto Ecclesie sit illa
tradicio, & acceptatio. Ibid. 402. num. 23.

Summus Pontifex cum Religiosis profectis, ut Matrimonium con-
trahant, dispensare nequit. Ibid. num. 25. & seq.

Referuntur, ac refelluntur varia historie, quibus assertur, Sum-
mus Pontifex in voto solemni calitatis aliquando dispen-
sasse. Ibid.

Utrum.

Cum pecunia ex se, & ex natura sua sit sterilia, non minus
contra naturam est, ut quis ex ea fructum mediante honore
expectet, quam si ex mula, ex sua natura steril, mulum gi-
peraret. Unde Aristoteles 1. Politic. cap. 7. relatu D.
Th. 2. 2. qu. 78. art. 1. ad 3. docet, quod utraria acquisitio
pecuniarum, est maxime prater naturam, quia in honore num-
mus numerum pati. Tom. 3. In diff. de probabilit. p. 187.
num. 150.

Contractus Mohatta, si sit cum intentione luci, & cum pacto
revenditionis prævio inito, ut communiter fieri solet, illici-
tus est, & manifesta utraria palliat. Ibid. n. 151.

Utrum.

Præter electionem medium, datur in voluntate nostra actus,
quo certas potentias applicat ad operandum, & usus actius
appellatur: posita enim electione, adhuc est nova difficultas
ad operis executionem, ut experientia constat; sepe enim con-

Z

Zelus.

Chrysologus ferm. 16. de S. Paulo sic ait: *Per celum legisper
pugnabas legem, & in Deum Dei amore peccabas.* Tomo 3.
pag. 301. num. 52.

Zeno Veronensis.

Zeno Veronensis Verbū divinū in suā Parrīs residentem, no-
bilem cordis Parrīs iniquum appellat. Tomo 2. pag. 138.
num. 116.

Ait etiam de Patre aeterno generante Eūlum: *Lassat Pater in
alio se, quem genuit ex se.* Ibid. p. 149. num. 114.
Idem auctor: *Tolle spem, omnes armis cessabunt,* &c. Tomo 4.
p. 216. num. 1.

